

บทบาทของ ส.ส. ภาคตะวันออก กับการศึกษาของไทย : กรณีตัวอย่างการตั้งกระทู้ถามในรอบ 40 ปี (พ.ศ. 2475 - 2516)

อาจารย์สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์

ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ส.ส. หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือ บุคคลที่เป็นตัวแทนของประชาชน ได้รับเลือกเข้าไปทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติให้สภาตามครรลองของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งดำเนินสืบเนื่องมาตั้งแต่ พ.ศ.2475 จนถึงปัจจุบัน หน้าที่หนึ่งของ ส.ส. ที่พึงกระทำในสมัยเปิดประชุมสภานอกเหนือไปจากการพิจารณาร่าง พ.ร.บ. พิจารณาร่างงบประมาณ เสนอญัตติเพื่อเปิดอภิปรายการทำงานของรัฐบาล ฯลฯ ก็คือการตั้งกระทู้ถามรัฐบาลในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจที่รัฐบาลพึงกระทำเพื่อบริหารประเทศไปตามนโยบายที่แถลงไว้ต่อสภาเมื่อคราวเข้ารับตำแหน่ง

การตั้งกระทู้ถามของ ส.ส. นอกจากจะเป็นหน้าที่ของ ส.ส. โดยตรงแล้ว ยังเป็นสิ่งที่แสดงถึงความสนใจของ ส.ส. ต่อเรื่องที่ถามด้วยเพราะประเด็นที่นำไปถามนั้นจะเกี่ยวข้องกับปัญหาของประเทศในด้านใดด้านหนึ่งที่เกิดขึ้นในขณะนั้น เป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข อีกทั้งเป็นการแจ้งหรือรายงานให้รัฐบาลทราบว่าการเกิดปัญหาดังกล่าวขึ้นเพื่อกระตุ้นให้รัฐบาลรีบดำเนินการหรือหาทางแก้ไขปัญหานั้นให้ลุล่วงไป และการตั้งกระทู้ถามนี้ยังเป็นการติดตามการทำงานของรัฐบาลในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างต่อเนื่องอีกด้วย ดังนั้นการตั้งกระทู้ถามรัฐบาลจึงเป็นการแสดงบทบาททางการเมืองของ ส.ส. ต่อปัญหาของประเทศชาติอย่างหนึ่ง

การศึกษาเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งในสังคมไทย และเป็นหน้าที่หนึ่งของรัฐบาลที่ต้องจัดการและดำเนินการให้แก่ประชาชนอย่างเหมาะสม ดังนั้นจึงเป็นเรื่องหนึ่งที่ ส.ส. ในฐานะผู้แทนของประชาชนจะต้องติดตามและเอาใจใส่ในเรื่องนี้ต่อการดำเนินงานของรัฐบาลด้วย เพราะรัฐบาลที่ขึ้นมามีบริหารประเทศแต่ละชุดก็ได้กำหนด “นโยบายการศึกษา” ของตนไว้ว่าจะจัดการศึกษาหรือประสงค์จะให้การศึกษาดำเนินไปในทิศทางใด กล่าวได้ว่า การตั้งกระทู้ถามรัฐบาลเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาเป็นหน้าที่ของ ส.ส. ที่ต้องแสดงบทบาทนี้ด้วยเช่นกัน

ในรอบ 40 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2475 - 2516) ของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญนั้นประเทศไทยผ่านการเลือกตั้งอันเป็นวิถีทางของการได้ผู้แทนมาจัดตั้งรัฐบาลเพื่อบริหารประเทศรวมทั้งสิ้น 12 ครั้ง มีรัฐบาลขึ้นมาบริหารประเทศรวม 32 ชุด ในช่วงเวลาดังกล่าวมานี้ประเทศไทยได้ผ่านวิกฤตการณ์อันตึงเครียดและความผันผวนมาหลายด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งปัญหาต่าง ๆ ทางด้านการศึกษาด้วยปัญหาเหล่านี้ได้รับการนำเสนอเข้าสู่สภาโดยการตั้งกระทู้ถามของ ส.ส. อีกทั้งได้รับการพิจารณาแก้ไข รับไปดำเนินการโดยรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตลอดมา ปัญหาการศึกษาต่าง ๆ และการแสดงบทบาทของ ส.ส ในเรื่องนี้ สามารถแบ่งระยะเวลาของการพิจารณารายละเอียดความสมัยของรัฐบาลที่บริหารประเทศได้เป็น 5 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 : รุ่งอรุณแห่งประชาธิปไตย

(พ.ศ. 2475 - 2481)

เป็นระยะเริ่มแรกแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองจากรบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นระยะ 6 ปี แรกนี้มีการปรับเปลี่ยนรัฐบาลขึ้นมาบริหารประเทศทั้งสิ้นรวม 8 ชุด มีนายกรัฐมนตรี 2 คน คือ พระยามโนปกรณนิติธาดา และพระยาพหลพลพยุหเสนา ระยะนี้มีเหตุการณ์ไม่สงบทางการเมืองเกิดขึ้นหลายครั้งเพื่อต่อต้านคณะราษฎร มีความขัดแย้งกันทางด้านความคิดเห็นภายในคณะรัฐบาลเอง กอปรไปกับเกิดสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก ส่งผลให้รัฐบาลไทยต้องแก้ไขโดยการตัดรายจ่ายลงหลายด้าน รวมทั้งให้ข้าราชการออกส่วนหนึ่งด้วยพร้อมทั้งทำความเข้าใจให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับระบอบการปกครองที่เปลี่ยนแปลงไป

ทางด้านการศึกษา รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการศึกษาให้แก่ราษฎรอย่างเต็มที่ตามหลัก 6 ประการของคณะราษฎรที่ประกาศไว้ อีกทั้งต้องการขยายการศึกษา

ระดับประถมศึกษา อันเป็นการศึกษาภาคบังคับให้ทั่วถึงทั้งในเมืองหลวงและตามหัวเมืองเพื่อให้มีความรู้ขั้นพื้นฐานอย่างเหมาะสมอันเป็นคุณสมบัติสำคัญของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ผลงานที่สำคัญทางด้านการศึกษาของรัฐบาลในช่วงนี้ ได้แก่ การตั้ง "กรมการการศึกษา" เพื่อวางแผนการศึกษา การตั้ง "สภาศึกษา" เพื่อพิจารณาว่าประกาศแผนการศึกษาและเป็นที่ปรึกษาของกระทรวงธรรมการ (ชื่อของกระทรวงศึกษาธิการในขณะนั้น) การประกาศใช้ "แผนการศึกษาชาติ" 2 ฉบับ คือ ฉบับ พ.ศ.2475 และฉบับ พ.ศ.2479 โดยกำหนดการศึกษาระดับประถมศึกษาซึ่งมี 4 ปี เป็นการศึกษาภาคบังคับเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่ต้องจัดให้โดยผู้เรียนไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียนรวมทั้งการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้นอีกแห่งหนึ่งเป็นแห่งที่ 2 ของประเทศ คือ "มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง" เมื่อ พ.ศ.2476 เพื่อให้เป็น "ตลาดวิชา" แก่ผู้สนใจศึกษาหาความรู้และรับเข้าศึกษาโดยไม่จำกัดจำนวนนับเป็นมหาวิทยาลัยระบบเปิดแห่งแรกของประเทศไทย

สำหรับประเด็นปัญหาทางด้านการศึกษาที่ ส.ส. ภาควิชาออกนอกรูปไปตั้งกระทู้ถามรัฐบาลมีหลายประเด็นและเป็นปัญหาขณะนั้น ได้แก่ การจัดตั้ง และขยายโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาออกไปยังต่างจังหวัดเพื่อให้ นักเรียนตามหัวเมืองได้มีโอกาสศึกษาต่อสูงขึ้น จากระดับการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การศึกษาระดับนี้ยังไม่ทั่วถึงในขณะนั้น แต่ก็ได้ขยายเพิ่มขึ้นในเวลาต่อมา ผู้ถามคือ นายเสกส เจตสมมา ส.ส.จังหวัดระยอง ฉามในปี พ.ศ. 2481

ปัญหาเรื่องจำนวนครูไม่เพียงพอสำหรับสอนในโรงเรียนต่าง ๆ โดยเฉพาะระดับประถมศึกษาเพราะโรงเรียนขยายออกไปมาอย่างรวดเร็วบรรจครูไม่ทัน ทำให้ครูคนเดียวต้องสอนนักเรียนห้องละหลายคนและต้องสอนหลายชั้นเรียนด้วย ส่งผลต่อคุณภาพของการเรียนการสอนเรื่องนี้ นายหอมจันทร์ วัฒนาวิจารณ์ ส.ส. จังหวัดฉะเชิงเทรา ฉามใน ปี พ.ศ.2480 ซึ่งในเวลาต่อมาก็ได้บรรจุครูเพิ่มขึ้นพอเหมาะกับจำนวนนักเรียน

ปัญหาเรื่องเงินเดือนและสวัสดิการของครู รวมทั้งโอกาสและความก้าวหน้าในสายงานครู โดยเฉพาะครูระดับประถมศึกษา มีภาระงานมากโรงเรียนบางแห่งอยู่ในท้องที่ทุรกันดาร ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูอย่างมากปัญหานี้เป็นปัญหาใหญ่ที่มีการถกเถียงกันมากในสภาโดย ส.ส. ทุกภาค มี ส.ส. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือชื่อ นายเสงี่ยม เจริญฮวด ส.ส.จังหวัดชลบุรี นายคาบสงวน พยุงพงศ์ ส.ส. จังหวัดปราจีนบุรี ถามติดต่อกัน 2 ปีซ้อน คือในปี พ.ศ.2480 และ 2481 และ นายเสงี่ยม เจริญฮวด ส.ส. จังหวัดชลบุรี ถามในปี พ.ศ.2481 เรื่อง เสนอการเลื่อนไปดำรงตำแหน่งทางการบริหารของครูใหญ่และอาจารย์ใหญ่ ซึ่งเรื่องนี้จะเห็นได้ว่ารัฐบาลได้พยายามปรับปรุงอัตราเงินเดือน สวัสดิการ และโอกาสก้าวหน้าในสายงานของครูให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ มาเป็นลำดับ

ปัญหาด้านการอาชีวศึกษาเป็นปัญหาหนึ่งที่รัฐบาลต้องการปลูกฝังและเปลี่ยนค่านิยมของประชาชนจากการเรียนวิชาสามัญเพื่อมุ่งเข้ารับราชการอย่างเดียวให้มาสนใจเรียนด้านอาชีพแต่ปรากฏว่าโรงเรียนอาชีวศึกษายังไม่แพร่หลายนัก และระบบการศึกษาด้านนี้ก็มีแต่การเรียนระดับต้นเท่านั้น ยังเปิดสอนไม่ถึงระดับสูง มีปริญญาเหมือนสายสามัญ ซึ่งมี ส.ส. หลายคนถามถึงเรื่องนี้ ได้แก่ หลวงนรินทร์ประสาตร์เวช ส.ส. จังหวัดจันทบุรี ถามในปี พ.ศ.2477 ร้อยโททองคำ คล้ายโอกาส ส.ส. จังหวัดปราจีนบุรี ถามในปี พ.ศ.2479 และนายคาบสงวน พยุงพงศ์ ส.ส. จังหวัดปราจีนบุรี เช่นกัน ถามในปี พ.ศ.2480 ต้องการให้รัฐบาลปรับปรุงและขยายการศึกษาในด้านนี้ให้เปิดสอนระดับสูงขึ้น อีกทั้งต้องการให้รัฐบาลส่งเสริมการอาชีพของท้องถิ่นให้พัฒนาขึ้นอย่างจริงจัง จนเป็นลำเป็นสันและจัดหลักสูตรให้มีเรียนกันอย่างถูกต้องตามท้องถิ่น เพราะใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างเหมาะสมและคุ้มค่าเกิดประโยชน์จริง ๆ ดังที่ นายเลลา เตาตานนท์ ส.ส. จังหวัดนครราชสีมา ถามในปีพ.ศ. 2481 ซึ่งเรื่องนี้ก็ได้รับการปรับปรุงในสมัยต่อมา มีการเปิดสอนระดับสูงจนถึงอนุปริญญาและปริญญา รวมทั้งนำ

ความรู้ด้านอาชีพในท้องถิ่น คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบรรจุในหลักสูตรเรียนกันจริงจังด้วยในเวลาต่อมา

ในส่วนของการศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์ ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาให้แก่ คนพิการและคนที่ไม่สามารถเข้าเรียนได้เหมือนเด็กปกติ เพราะมีภูมิลำเนาอยู่ห่างไกล อีกทั้งบางคนมีที่อยู่ไม่เป็นหลักแหล่ง ต้องย้ายตามการประกอบอาชีพของผู้ปกครอง ทำให้มีผลต่อการเรียนของเด็กก็ด้วยผู้ที่ถามเรื่องนี้เป็นหลวงนรินทร์ประสาตร์เวช ส.ส. จังหวัดจันทบุรี ถามในปี พ.ศ.2479 ประเด็นนี้จะเห็นได้ว่ารัฐบาลให้ความสนใจและจัดสถานศึกษาให้แก่เด็กกลุ่มนี้เป็นการเฉพาะในเวลาต่อมาโดยจัดตั้งโรงเรียนโสตศึกษาขึ้นที่ จังหวัดชลบุรีและโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่จังหวัดจันทบุรี

ในส่วนของการผลิตบัณฑิตทางด้านแพทย์ ทันตแพทย์ สัตวแพทย์ และ เกษษกร ซึ่งเป็นสาขาขาดแคลน ยังมีไม่เพียงพอในขณะนั้นหลวงนรินทร์ประสาตร์เวช ส.ส. จังหวัดจันทบุรี ถามในปี พ.ศ.2479 ต้องการให้รัฐบาลผลิตเพิ่มขึ้นซึ่งในเวลาต่อมาเมื่อมีการตั้งมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้นก็ได้เปิดสอนสาขาเหล่านี้เพิ่มขึ้นเช่นกัน แต่กระนั้นก็ตามในปัจจุบันนี้ก็ยังเป็นปัญหาอยู่ในเรื่องนี้ เพราะยังเป็นสาขาขาดแคลนเช่นเดิม เป็นปัญหาที่รัฐบาลยังคงหาทางแก้ไขอยู่ต่อไป

ในส่วนของการอุดมศึกษาขณะนั้นยังมีมหาวิทยาลัยน้อย คือมีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง ปัญหาที่พบคือนักเรียนที่เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายแล้วไม่มีที่เรียนต่อ ดังกระทู้ถามของพันเอกพระยาวิเศษสิงหนาท ส.ส. จังหวัดนครราชสีมา ถามในปี พ.ศ.2480 โดยรัฐบาลได้จัดระบบมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองเป็น "ระบบเปิด" รับนักศึกษาไม่จำกัดจำนวน จึงเป็นการแก้ปัญหาเรื่องนี้ได้ในขณะนั้น

ในขณะนั้นมี นักเรียนไทยไปศึกษาต่อต่างประเทศกันมากพอควรและกลับมารับราชการในเมืองไทยเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วหลายคน ร้อยโททองคำ คล้ายโอกาส ส.ส. จังหวัดปราจีนบุรี ถามรัฐบาลในปี

พ.ศ.2479 ว่าควรให้นักเรียนไทยเหล่านี้เขียนตำราเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้กว้างขวางขึ้นเพื่อประโยชน์แก่วิชาการของประเทศ ซึ่งรัฐบาลรีบไปดำเนินการและจะเห็นได้ว่าในสมัยต่อมาจนถึงปัจจุบันก็สนับสนุนให้ผู้ถือลิขสิทธิ์ศึกษาต่อไปแก่ประเทศได้มีลักษณะเผยแพร่ความรู้อย่างกว้างขวางขึ้นดังที่เห็นกันในปัจจุบัน

ประเด็นสุดท้ายในช่วงนี้เป็นสาระที่ถามขอ นายคณเสวง พยุงพงศ์ ศ.ศ.จ.มห.ป.ร.เงินบุรี ธรรมรัฐบาลในปี พ.ศ.2480 เรื่องกฎหมายประพฤตินักเรียนเนื่องจากขณะนั้นเริ่มมีโรงเรียนประเภท "สหศึกษา" เกิดขึ้นหลายแห่งจึงมีความเป็นห่วงว่าอาจเกิดเรื่องเสียหายขึ้นได้ เรื่องนี้รัฐบาลได้วางระเบียบแบบแผนว่าด้วยความประพฤติของนักเรียนให้มีความประพฤติอยู่ในระเบียบวินัยของกระทรวงฯ อย่างเหมาะสม หากใครทำผิดก็มีการลงโทษ ภาคทัณฑ์ และถึงขั้นให้ออกไล้ตามระดับของความผิด ซึ่งกฎเกณฑ์ว่าด้วยเรื่องวินัยของนักเรียนในโรงเรียนสหศึกษานี้ยังคงมีใช้ปฏิบัติต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

จะเห็นได้ว่าในช่วงแรกนี้มี ศ.ศ. ของภาคตะวันออก แสดงบทบาทด้านนี้หลายคน ปัญหาการศึกษาที่นำไปตามก็มีทั้งปัญหาในท้องถิ่นและเป็นปัญหาการศึกษาในภาพรวมด้วย ทำให้เกิดมีการปรับปรุงและดำเนินการแก้ไขอย่างคั่งเนื่องและกับผลในเวลาต่อมา

ระยะที่ 2 : ระหว่างสงครามมหาเอเชียบูรพา

(พ.ศ. 2482 - 2487)

ระยะนี้เป็นระยะที่ประเทศไทยมีรัฐบาลบริหารประเทศเพียง 2 ชุด ได้แก่ 1. รัฐบาลคณะราษฎร และ 2. รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ระยะเวลาที่ประเทศไทยมีรัฐบาลบริหารประเทศเพียง 2 ชุดนี้ประเทศไทยได้ประสบกับหลายประการ กล่าวคือ 1. งบประมาณเป็นช่วงเวลาดียวกับที่เกิดสงครามในทวีปเอเชียและทวีปหลายเป็นสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2482 ในระยะแรกนั้นประเทศไทยได้ประกาศตนเป็นกลางแต่ในเวลาต่อมาเมื่อได้รับรัฐบาลญี่ปุ่นประกาศสงครามกับฝ่าย

สัมพันธมิตร และยกพลขึ้นบกผ่านประเทศไทยเพื่อไปโจมตีดินแดนมลายูและพม่าของอังกฤษอินโดจีนของฝรั่งเศสในวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 มีผลทำให้รัฐบาลไทยจำยอมต้องลงนามในข้อตกลงให้ญี่ปุ่นเดินทัพผ่านท่ากลับประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร ประเทศไทยจึงตกอยู่ในสภาพสงครามด้วยได้รับผลกระทบจากการโจมตีทางอากาศของฝ่ายสัมพันธมิตร รวมทั้งมีความขัดแย้งกันเองภายในคณะรัฐบาลของไทยเกี่ยวกับการตัดสินใจให้ญี่ปุ่นเดินทัพผ่านไทย ของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม เพราะมีส่วนหนึ่งไม่เห็นด้วยและไม่ยอมรับเรื่องนี้

ทางด้านเศรษฐกิจก็ประสบกับสภาวะการฉับฉุนและฝืดเคืองเนื่องจากภัยสงคราม ค่าครองชีพสูงมากสินค้ามีราคาแพงและขาดแคลนญี่ปุ่นผลิตธนบัตรออกมาใช้เองทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ การค้าระหว่างประเทศหยุดชะงักลง งบประมาณต้องใช้จ่ายไปเพื่อการป้องกันประเทศมากขึ้นนอกจากนี้ยังมีปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมา เช่น อาชญากรรม โจรผู้ร้ายชุกชุม

ทางด้านการศึกษาเนื่องจากอยู่ในสภาวะสงครามความเสียหายทางการศึกษาจึงมีมากเช่น โรงเรียนและสถานศึกษาหลายแห่งกลางเป็นสถานที่พักและตั้งค่ายของกองทัพญี่ปุ่น รวมทั้งถูกทำลายจากการโจมตีทางอากาศ โรงเรียนหลายแห่งต้องปิดกิจการไปและหยุดทำการเรียนการสอนหลายครั้งในระหว่าง พ.ศ. 2485-2487 เกณฑ์การสอบไล่และการให้คะแนนก็เปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะการณ์นี้ว่าเป็นผลเสียต่อการศึกษาของชาติอย่างมาก ดังทั้งในช่วงนี้ไม่มีการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่เลย ส่วนผลงานทางการศึกษาที่สำคัญของรัฐบาลในระยะนี้ คือ การรณรงค์เรื่องการเมืองหนังสือของประชาชนโดยจัดตั้งกองการศึกษาผู้ใหญ่ขึ้นในปี พ.ศ. 2483 จัดตั้ง "สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ" ขึ้นในปี พ.ศ. 2485 เพื่อปลูกฝังและเผยแพร่วัฒนธรรมของชาติ รวมทั้งจัดตั้งมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้นอีก 3 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (เมธี คณ.ปีปัจจุบัน) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และมหาวิทยาลัยศิลปากร

โดยขกระด บจากวิ ทยาลัย ที่มี อยู่แต่ เดิม ขึ้นเป็น มหาวิทยาลัยในปี พ.ศ.2486

ส่วนปัญหาด้านการศึกษาจากการตั้งกระทู้ถามของ ส.ส. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนน้อยลง เพราะอยู่ในระหว่างสงคราม ปัญหาที่ถามได้แก่ เรื่องของการศึกษาผู้ใหญ่ที่ยังไม่เป็นที่ยอมรับเพราะประชาชนที่พ้นวัยเรียนไปแล้ว มีอายุมากขึ้นก็ไม่สนใจที่จะเข้าเรียน อีกทั้งต้องทำงานและมีครอบครัว จึงเป็นอุปสรรคต่อการเรียนด้วยผู้ถามคือ นายเสกกล เจตสมมา ส.ส.จังหวัดระยองถามในปี พ.ศ.2487 ในเรื่องนี้รัฐบาลได้ปรับปรุงการศึกษาผู้ใหญ่มาโดยตลอดจัดการเรียนการสอนในวันหยุดหรือตอนเย็นหลังเลิกงานแล้ว เมื่อเรียนจบก็ได้รับรองวิทยฐานะเท่ากับผู้จบภาคปกติ สามารถเรียนต่อระดับสูงขึ้นได้เช่นกัน จึงทำให้มีผู้สนใจเรียนมากขึ้นและพัฒนาเป็นการศึกษานอกโรงเรียนในปัจจุบัน

อีกประเด็นหนึ่งที่สำคัญ คือ เรื่องค่ารถและอุปกรณ์ได้แก่ กระดาษ สมุด หนังสือ ปากกา ดินสอ มีราคาแพงมากมีจำนวนน้อยและขาดแคลนทำให้นักเรียนเดือดร้อนมากผู้ถามคือนายดาบสงวน พยุงพงษ์ ส.ส.จังหวัดปราจีนบุรี ถามในปี พ.ศ.2485 การแก้ปัญหาของรัฐบาลในเรื่องนี้ก็คือให้นักเรียนใช้หนังสือแบบเรียนของรุ่นพี่ ส่วนกระดาษ สมุดและเครื่องเขียนก็ขอให้ใช้อย่างประหยัดและรัฐบาลพยายามจัดหามาจำหน่ายในราคาถูกให้คามสมควร เท่าที่เป็นการแก้ไขให้เหมาะสมกับสถานการณ์

จะเป็นว่าในระยะที่ 2 นี้ประเทศชาติอยู่ในสภาวะฉุกเฉินการแก้ปัญหาของรัฐบาลเป็นการแก้ปัญหาเพียงเฉพาะหน้าเท่านั้นปัญหาการศึกษาซึ่งมีผลกระทบมาจากปัญหาทางการเมืองและปัญหาทางเศรษฐกิจ อันเป็นปัญหาของชาติ ในภาพรวมที่ได้รับผลมาจากสงคราม ประเด็นทางการศึกษาจึงมีน้อยกว่าประเด็นทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจอันเป็นปัญหาหลักที่ต้องแก้ไขอย่างรีบด่วนในขณะนั้นก่อน แต่ก็เห็นได้ว่า เรื่องการศึกษาผู้ใหญ่ยังคงดำเนินมาอย่างต่อเนื่องและก้าวหน้าขึ้นเป็นลำดับมา

ระยะที่ 3 : ช่วงยุติสถานการณ์สงครามและประกาศสันติภาพ (พ.ศ. 2488 - 2491)

เป็นระยะที่สงครามโลกครั้งที่ 2 สงบและสงครามมหาเอเชียบูรพายุติลงด้วยชัยชนะของฝ่ายสัมพันธมิตรและการปราชัยของฝ่ายอักษะ ในระยะนี้ประเทศไทยประสบปัญหาเกี่ยวกับ “สถานการณ์” ของประเทศในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ เนื่องด้วยการประกาศเข้าร่วมกับญี่ปุ่น ซึ่งเป็นฝ่ายอักษะ ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ดังนั้นเมื่อสงครามสงบประเทศไทยจึงต้องดำเนินนโยบายทางการทูตหลายประการ สร้างความเข้าใจอันดีกับฝ่ายสัมพันธมิตร โดยการตกลงทำ “สัญญาสมบูรณแบบ” เพื่อให้ประเทศพ้นจากสภาวะ “ผู้แพ้สงคราม” และให้ประกาศการเข้าร่วมกับญี่ปุ่นของจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นโมฆะ รวมทั้งเข้าเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ การดำเนินงานให้เหมาะสมดังกล่าวมานี้มีผลให้ประเทศไทยต้องเปลี่ยนรัฐบาลบ่อยมากในช่วงเวลาเพียง 3 ปี เศษนี้ คือมีรัฐบาลขึ้นมาบริหารประเทศรวม 10 ชุด มีนายกรัฐมนตรี 5 คน คือ พันตรีควง อภัยวงศ์ นายทวี บุณยเกตุ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช นายปรีดี พนมยงค์ และพลเรือตรีถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์

ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมก็เช่นกัน ในระยะนี้เศรษฐกิจยังคงตกต่ำ ปัญหาข้าวขาดแคลนและปัญหาเงินเฟ้อยังคงมีอยู่การกักตุนสินค้าโดยพ่อค้าคนกลาง ซึ่งในระยะนี้มีบทบาทมากและกลายเป็น “ชนชั้นใหม่” ของคนในสังคมไทย เพราะมีรายได้จากการค้าขายในระหว่างสงคราม มีผลทำให้สังคมไทย เพราะมีรายได้จากการค้าขายในระหว่างสงคราม มีผลทำให้ระบบเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือ เข้าสู่ลักษณะ “เชิงพาณิชย์” มากขึ้น

ทางด้านการศึกษา รัฐบาลในระยะนี้มีผลงานด้านการศึกษาน้อย เพราะต้องแก้ไขปัญหาด้านการเมืองและเศรษฐกิจของชาติเป็นส่วนใหญ่แต่ก็มีที่สำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมและยกระดับวิทยฐานะของครูให้สูงขึ้นโดยการจัดตั้ง “คุรุสภา” ขึ้นในปี พ.ศ.2488 พร้อมกับ

ประกาศใช้ “พระราชบัญญัติครู” พ.ศ.2488 และยกฐานะครูประจำบาลขึ้นเป็นข้าราชการในปี พ.ศ. 2491 นอกจากนี้ยังมีการกำหนดนโยบายการศึกษาว่าด้วยเรื่อง “การศึกษาแก่นักเรียน” หรือ “การศึกษาในระดับอนุบาล” ขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2490 เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กก่อนเข้าเรียนในภาคการศึกษาขั้นต้นอีกด้วย

ส่วนปัญหาทางการศึกษาที่ ศ.ส. ภาคตะวันออก นำไปตั้งกระทู้ถาม คือเรื่อง การให้สวัสดิการด้านการศึกษาแก่นักเรียนเนื่องจากเพิ่งพ้นภาวะสงคราม เศรษฐกิจยังไม่ดีขึ้น รัฐบาลควรจัดสวัสดิการให้แก่ นักเรียนเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง เช่น ลดหย่อนค่าบำรุงการศึกษานักผู้มีบุตรมาลดค่าโดยสารทั้งทางรถยนต์ รถไฟ รถรางและเรือให้แก่นักเรียนที่เดินทางกลับภูมิลำเนา ดังกระทู้ถามของ หลวงอรอดพรพิศาล ศ.ส. จังหวัดตราด ตามใน ปี พ.ศ.2491 เรื่องนี้รัฐบาลเห็นด้วยและนำไปดำเนินการ เช่น ผู้มีบุตร 3 คน บุตรคนที่ 3 จะได้รับการลดหย่อนค่าเล่าเรียน อีกทั้งบุตรของข้าราชการ ผู้ปกครองก็สามารถเรียกค่าเล่าเรียนบุตรได้ รวมทั้งมีสวัสดิการ เช่น ตัวเดือน หรือบัตรลดค่าโดยสารให้แก่นักเรียนด้วยสวัสดิการส่วนนี้ยังคงมีมาอยู่ถึงปัจจุบันนับว่ามีส่วนช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมากทีเดียว

จะเห็นว่าตัวกระทู้ถามของ ศ.ส. จังหวัดตราด เรื่องนี้มีส่วนกระตุ้นให้รัฐบาลสนใจ เรื่องสวัสดิการของนักเรียนให้ได้รับประโยชน์ตามสมควรอย่างต่อเนื่องรวมทั้งเรื่องอื่น ๆ เช่น กุรุสภา หรือการศึกษาระดับอนุบาลที่ยังคงดำเนินสืบมาจนถึงขณะนี้ล้วนมีประโยชน์ต่อวงการ การศึกษาทั้งสิ้น

ระยะที่ 4 : ช่วงฟื้นฟู บูรณะและปรับปรุงประเทศ

(พ.ศ. 2492 - 2499)

ในระยะนี้ ประเทศไทยได้ดำเนินการฟื้นฟูประเทศหลายด้านหลังจากที่ได้รับความเสียหายจากสงคราม รัฐบาลพยายามบูรณะประเทศโดยการซ่อมแซมอาคารสถานที่ราชการ เครื่องใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งปรับปรุงประเทศโดยการรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา ผลจากความร่วมมือครั้งนี้ทำ

ให้รัฐบาลไทยดำเนินนโยบายต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการต่างประเทศเป็นไปในลักษณะที่คล้อยตามนโยบายของสหรัฐอเมริกาเช่น ต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์วางแผนด้านกาวใจป้องกันประเทศและจัดระบบการบริหารประเทศตามระบบทุนนิยม ฯลฯ ในช่วงนี้รัฐบาลขึ้นมารับบริหารประเทศโดยปรีชาปรีดจาณะรัฐมนตรี 5 ครั้งมีจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีเพียงคนเดียว

ทางด้านการเมืองยังคงมีเหตุการณ์ไม่สงบเกิดขึ้นหลายครั้ง ส่วนทางด้านเศรษฐกิจได้ปรับปรุงดีขึ้น มีการประสานประโยชน์กับชาวจีนที่มีธุรกิจอยู่ในประเทศไทยอีกทั้งรัฐบาลเปิดโอกาสให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศ มีการขยายกิจการด้านธุรกิจและอุตสาหกรรมหลายด้านออกไปอย่างกว้างขวางทางด้านสังคมรัฐบาลได้จัดสวัสดิการสังคมให้แก่ประชาชนหลายด้าน เช่น การสงเคราะห์คนชรา คนพิการ คนยากจน และผู้มีบุตรมาก ฯลฯ

ทางด้านการศึกษารัฐบาลได้ประกาศใช้ “แผนการศึกษา พ.ศ.2494” ขึ้นใหม่ใช้แทนแผนการศึกษาชาติ พ.ศ.2479 ที่ใช้มานานมาก เน้นด้านการพัฒนาอาชีวศึกษามากขึ้น ปรับปรุงหลักสูตร แบบเรียนวัสดุอุปกรณ์การสอนให้เหมาะสมขึ้นจากการเป็นสมาชิกของสหประชาชาติจึงได้รับทุนและความช่วยเหลือจากต่างประเทศมาปรับปรุงคุณภาพการศึกษาหลายด้านมีผู้ช่วยชาวมกช่วยพัฒนางานด้านการศึกษาทุกระดับมีทุนให้ไปศึกษาต่อและดูงานในต่างประเทศ มหาวิทยาลัยไทยหลายแห่งมีโครงการร่วมมือและแลกเปลี่ยนนักศึกษาและอาจารย์กับมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาเริ่มมีโครงการปรับปรุงการศึกษามัธยมแบบประสมขึ้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ระหว่าง พ.ศ.2493 -2498 ประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2497 ขยายสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาที่จังหวัดชลบุรีใน พ.ศ.2498 คือวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน (มหาวิทยาลัยบูรพาในปัจจุบัน) รวมทั้งขยายโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาและวิทยาลัยครูออกสู่ภูมิภาคอีกหลายแห่งและตั้งโรงเรียนศึกษาพิเศษกับโรงเรียนศึกษา

สงเคราะห์ขึ้นด้วย นับว่าการศึกษายกยอออกไปอย่างกว้างขวางมากในระยะนี้

สำหรับปัญหาทางการศึกษาที่ ส.ส. ภาคตะวันออกนำไปตั้งกระทู้ถามรัฐบาล ได้แก่เรื่อง ความเหมาะสมของเนื้อหาในแบบเรียนที่ยังไม่ทันสมัย รวมทั้งวิธีการสอนของครูที่ยังมิได้ปรับปรุงหรือให้เทคนิควิธีสอนให้เหมาะสมกับกาลสมัยผู้ถามคือ นายชาย สุอังคะ ส.ส. จังหวัดชลบุรี ถามในปี พ.ศ.2498 เรื่องนี้ได้รับการแก้ไขโดยรัฐบาลประกาศใช้แผนการศึกษาชาติแผนใหม่ พ.ศ. 2494 มีการทดลองวิธีการสอนแบบใหม่และได้เผยแพร่โดยจัดอบรมเทคนิคใหม่ ๆ ให้แก่ครูประจำการเป็นประจำ อีกทั้งตำราแบบเรียนก็มีการปรับปรุงโดยเขียนขึ้นใหม่ เพราะมีอาจารย์ นักวิชาการที่จบการศึกษาจากต่างประเทศกลับมามาก ทำให้มีความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้นด้วย การกระทำดังกล่าวนี้มีประโยชน์ต่อวงการศึกษามาก ซึ่งยังคงกระทำต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

อีกประเด็นหนึ่งจากการตั้งกระทู้ถามของร้อยโทพัฒน์ ณ ถลาง ส.ส. จังหวัดปราจีนบุรี ถามในปี พ.ศ. 2496 เกี่ยวกับการพิทักษ์รักษาผลประโยชน์และสิทธิอันพึงมีพึงได้ของข้าราชการครู ซึ่งในส่วนนี้ได้มีการจัดตั้ง "คุรุสภา" ทำหน้าที่โดยคร่งอยู่แล้ว ครูในประเทศไทยไม่ว่าจะสังกัดใดครูรัฐบาลและครูเอกชนก็มีสิทธิเป็นสมาชิกได้ทุกคนทำให้สถานภาพของครูดีขึ้นกว่าเดิมและอีกประเด็นหนึ่งจาก ส.ส. ท่านเดียวกันนี้ในปีเดียวกัน ก็คือ การออกใบสุทธิให้แก่นักเรียนที่จบการศึกษาว่าควรมี การตรวจสอบและระวางเรื่องการออกใบสุทธิปลอม เรื่องนี้รัฐบาลได้วางมาตรการอย่างดี มีการตรวจสอบกับกระทรวงศึกษาธิการอย่างรอบคอบว่าเป็นนักเรียนที่จบการศึกษาในปีนั้นจริง อีกทั้งกำชับให้หน่วยงานที่รับนักเรียนเข้าทำงานตรวจสอบคุณสมบัติให้ด้วยซึ่งจะเห็นว่าเรื่องนี้ยังมีการตรวจสอบกันอยู่จนถึงปัจจุบัน

กระทู้ถามในช่วงนี้จะเห็นได้ว่าเป็นปัญหาโดยตรงของช่วงนั้นอันเป็นภาพรวมของการศึกษาระดับชาติ มิใช่ปัญหาของท้องถิ่น อีกทั้งการดำเนินการของรัฐบาล

ก็มีผลปฏิบัติต่อเนื่องมาและทำให้การศึกษามีมาตรฐานขึ้น อาทิ มีคุรุสภา ดูแลปกป้องผลประโยชน์ให้ครู อบรมให้ความรู้ใหม่ ๆ แก่ ครู และตรวจสอบหลักฐานการศึกษาให้ถูกต้องแก่ผู้เรียนจบโดยกระทรวงศึกษาธิการทำให้เห็นว่า การจัดการศึกษาให้ ระยะนี้ เป็นระบบมากขึ้น

ระยะที่ 5 : ช่วงวางรากฐานและเร่งรัดพัฒนา

ประเทศ (พ.ศ. 2500 -2516)

ในระยะนี้มีรัฐบาลขึ้นมารับบริหารประเทศ 6 ชุด มี นายกรัฐมนตรี 3 คน คือ นายพจ สารสิน จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และจอมพลถนอม กิตติขจร สภาพทางการเมืองในระยะแรกยังคงมีเหตุการณ์ไม่สงบเกิดขึ้นหลายครั้ง ทั้งในกรุงเทพและต่างจังหวัด โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ซึ่งรัฐบาลต่อต้านอย่างมาก รวมทั้งการขอตั้งฐานทัพของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยเพื่อร่วมรบในสงครามเวียดนาม ก่อให้เกิดความคิดต่อต้านรัฐบาลมีการชุมนุมประท้วงนัดหยุดงานและขอขึ้นค่าจ้างแรงงานหลายครั้งความไม่พอใจรัฐบาลในการบริหารประเทศหลายด้าน นำไปสู่วิกฤตการณ์ทางการเมืองในวันที่ 14 ตุลาคม 2516 มีผลให้รัฐบาลลาออกและผู้นำประเทศเดินทางออกนอกประเทศไป

ทางด้านเศรษฐกิจนั้นรัฐบาลได้ส่งเสริมด้านอุตสาหกรรมขึ้นอย่างจริงจัง ได้รับเงินสนับสนุนจากต่างประเทศและเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมและธุรกิจหลายประเภท ระบบเศรษฐกิจจึงเป็นแบบเสรีมากขึ้น อีกทั้งรัฐบาลยังสนับสนุนในการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานให้เหมาะสมแก่การลงทุนอีกหลายด้าน เช่น สร้างถนน ทางรถไฟ เขื่อน ไฟฟ้า น้ำประปา และการสื่อสารโทรคมนาคม รวมทั้งการขยายตัวทางการเงิน การธนาคาร บริษัทเงินทุนและบริษัทประกันภัยเกิดขึ้นมากมายในระยะนี้ ผลจากการพัฒนายังก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมาหลายด้าน เช่น มลภาวะ ชุมชนแออัดและสถานเริงรมย์ต่าง ๆ เกิดขึ้น

มากมาย ความแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบทมีมากขึ้น และการกระจายรายได้ยังไม่ทั่วถึง

ทางการศึกษารัฐบาลระยะนี้เห็นความสำคัญว่าการศึกษาเป็นวิธีการพัฒนามนุษย์ให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ จึงสนับสนุนด้านนี้หลายอย่าง เช่น เปิดโอกาสให้เอกชนลงทุนด้านการศึกษาจึงมีสถานศึกษา เอกชนทุกระดับตั้งแต่อนุบาล ประถมมัธยม อาชีวศึกษา และวิทยาลัยเกิดขึ้นหลายแห่ง มีการจัดตั้งสภาการศึกษาแห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่ วางแผนและนโยบายการศึกษา โดยตรงและตั้งสภาวิจัยแห่งชาติเพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมการวิจัยนำผลมาพัฒนาประเทศ จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2502 มีการประกาศใช้ “แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2503” จัดตั้งสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อวางแผนการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกัน โดยการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขึ้นใช้แผนละ 5 ปี เริ่มขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2504 นอกจากนี้ยังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาฉบับใหม่ พ.ศ.2505 เพื่อขยายการศึกษาภาคบังคับจากเดิม 4 ปีเป็น 7 ปี และโอนการศึกษาประถมศึกษาไปสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด กระทรวงมหาดไทย ในปี พ.ศ.2509 เพื่อกระจายการศึกษาสู่ท้องถิ่นให้ทั่วถึง ในระยะนี้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคขึ้นหลายแห่ง เช่นที่ เชียงใหม่ ในปี พ.ศ.2507 ขอนแก่น ในปี พ.ศ.2508 และที่ สงขลา ในปี พ.ศ.2510 ตามลำดับรวมทั้งจัดตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นมหาวิทยาลัยเปิดขึ้นเมื่อ พ.ศ.2514 เพื่อให้โอกาสแก่ผู้ต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาแทนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่เปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยปิดไปในปี พ.ศ.2503 และจัดตั้งทบวงมหาวิทยาลัยขึ้นในปี พ.ศ.2515 เพื่อดูแลจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นการเฉพาะแยกออกมาจากกระทรวงศึกษาธิการทำให้การบริหารงานอุดมศึกษาล่องตัวขึ้น

ส่วนปัญหาด้านการศึกษาที่ ส.ส. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือไปตั้งกระทู้ถามรัฐบาล คือกระทู้ถามของ นางสงวน สนิมการ ส.ส. จังหวัดปราจีนบุรี และนายประสงค์ เนื่องจันทน์ ส.ส. จังหวัดชลบุรี ถามรัฐบาลในปี พ.ศ.2513

เกี่ยวกับการขยายโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาให้เปิดสอนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อให้ให้นักเรียนในท้องถิ่นได้เรียนต่อสูงขึ้น โดยไม่ต้องไปเข้าเรียนต่อในกรุงเทพฯหรือในเมืองใหญ่ตั้งแต่ระดับมัธยมซึ่งเด็กอายุยังน้อย จะเห็นได้ว่าเรื่องนี้รัฐบาลดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ขยายระดับการศึกษาในชั้นมัธยมจนถึง ม.ปลายในโรงเรียนประจำจังหวัดและประจำอำเภอจนครบทุกแห่ง ในเวลาต่อมาแล้วยังขยายโรงเรียนมัธยมไปในเขตตำบลอีกด้วยนับว่าการศึกษาในระดับนี้กว้างขวางและทั่วถึงมากขึ้นเรื่อย ๆ จนมีอย่างเพียงพอแล้วในปัจจุบัน

จากการศึกษาการตั้งกระทู้ถามเกี่ยวกับการศึกษาของ ส.ส. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในรอบ 40 ปี ที่ผ่านมานี้(พ.ศ. 2475 - 2516) จะเห็นได้ว่า ส.ส. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง 8 จังหวัด ได้แสดงบทบาทของตนเกี่ยวกับเรื่องนี้ในสภาอย่างต่อเนื่อง มากบ้างน้อยบ้างแล้วแต่ความเหมาะสมของสถานการณ์บ้านเมืองในแต่ละช่วง โดยที่ทั้ง 8 จังหวัด ไม่มี ส.ส. จังหวัดใดไม่ได้แสดงบทบาทนี้ การแสดงบทบาทของ ส.ส.ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในหลายประเด็นมิใช่เพียงการเสนอปัญหาของท้องถิ่นเพียงเพื่อให้ได้รับการแก้ไขเท่านั้น แต่ในหลายประเด็น ดังกล่าวมาข้างต้น เป็นปัญหาการศึกษาของชาติในภาพรวมและเป็นปัญหาระดับประเทศ ซึ่งเท่ากับว่า ส.ส.มิได้ทำหน้าที่เพียงเป็นผู้แทนของท้องถิ่นหรือของจังหวัดที่ตนอยู่ในพื้นที่เท่านั้น แต่ยังได้ทำหน้าที่ ในฐานะผู้แทนของประชาชนทั้งประเทศอีกด้วย ดังนั้นการตั้งกระทู้ถามรัฐบาลจึงเป็นวิถีทางหนึ่งที่จะช่วยผลักดันให้รัฐบาลสนใจต่อปัญหาเรื่องที่ ส.ส.นำไปถามและหาวิธีการแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นว่าถ้าหาก ส.ส.มีความสนใจและความเอาใจใส่อย่างจริงจังในการที่จะให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาของชาติไม่ว่าด้านใดก็ตาม ย่อมเป็นสิ่งแสดงถึงความต้องการของ ส.ส.ที่จะให้ปัญหานั้นได้รับการแก้ไขให้ลุล่วงไปแล้ว ย่อมทำได้แน่นอนแม้เพียงการแสดงบทบาทของตนองความหน้าที่ที่มีกำหนดอยู่แล้วในระเบียบของกรป็น ส.ส.ดังเช่นการตั้งกระทู้ถามนี้ก็เป็นที่น่าความสำเร็จมาสู่การแก้ปัญหาได้โดยตรง โดยเฉพาะ

ปัญหาทางการศึกษา ซึ่งมีความสอดคล้อง และสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องกับปัญหาทางการเมือง ปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาสังคมของชาติ เป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขควบคู่ไปด้วยกันเสมออย่างไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เพราะมีผลกระทบต่อถึงกันตลอดเวลา ดังนั้นการแก้ปัญหาก็ต้องดำเนินไปด้วยกันอย่างมีระบบมีแบบแผนและกระบวนการที่ประสานเชื่อมโยงกันตลอดเวลา เพราะเป็นปัญหาภายใต้บริบทเดียวกัน เป็นหน้าที่ของ ส.ส.และรัฐบาลชุดเดียวกันที่ต้องดำเนินการแก้ไข

อันแสดงถึงความรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศอย่างทั่วถึงในทุกด้านให้เกิดสัมฤทธิ์ผลสูงสุดเพราะการศึกษา คือ วิถีทางหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่า และมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาในทุกเรื่องทุกด้านของประเทศ จึงกล่าวได้ว่า การศึกษาต้องเป็นเรื่องที่ ส.ส. และรัฐบาลให้ความสำคัญและให้ความสนใจอย่างจริงจังด้วยเรื่องหนึ่งอย่างไม้อาจหลีกเลี่ยงได้เลย.

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

เอกสารอ้างอิง

1. กระทรวงศึกษาธิการ. ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2475-2507 พิมพ์ขึ้นที่ระลึกเนื่องในวันครบรอบ 72 ปี ของกระทรวง , กรุงเทพฯ โรงพิมพ์คุรุสภา 2508
2. กองจดหมายเหรัญแห่งชาวี กรมศิลปากร. เพิ่มกระบวนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. กลองที่ 1-3 เลขที่ 121 สร. 6201.35 2 / 1 5 พ.ศ. 2476-2477. กลองที่ 2 6-9 พ.ศ. 2479-2481. กลองที่ 3 10-14 พ.ศ. 2481-2496
3. คิวแฉลงนโยบายรัฐบาล. ราชกิจจานุเบกษา, 63 4 1-3 สิงหาคม 2487 1-16
4. ความตกลงสัญญาสมบูรณไมตรี. ราชกิจจานุเบกษา 63 4 11 มกราคม 2489. 163
5. ดวงเดือน พิศาลบุตร. ประวัติประเทศไทย. กรุงเทพฯ เจริญผลการพิมพ์ 2517
6. ดิเรก ชัยนาม. ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ ไทยวัฒนาพานิช. 2513
7. เลขธิการรัฐสภา. สำนักงาน รัฐสภาไทย. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์รัฐสภา 2530
8. เลขธิการรัฐสภา. สำนักงาน กองการประชุม. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ประจำปีต่าง ๆ ระหว่าง พ.ศ. 2475-2516 กรุงเทพฯ โรงพิมพ์รัฐสภา 2529
9. ทองต่อ กลัวงไม้ ณ ออยุธยา. ครูไทย 200 ปี. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์คุรุสภา, 2525
10. เลขธิการสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ. สำนักงาน สถานการณ์เศรษฐกิจของประเทศไทย ตั้งแต่สิ้นสงครามถึง พ.ศ. 2493. พระนคร : สำนักงานเลขธิการสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ. 2495
11. สานิตย์ โฉมชลาละ. "กระหู่" รัฐสภาสาร 31, 11 (พฤศจิกายน 2526) 1-20
12. สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์. การวิเคราะห์กระบวนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เกี่ยวกับการศึกษาในระหว่าง พ.ศ. 2475-2516. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพื้นฐานการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2533.